

BESZÁMOLÓ
2017. 09. 01 – 2019. 08. 31.

A kettős irányultságú kutatás egyrészt a nemzetközi téren felívelő harcművészet-kutatás hazai megismertetését, tudományos kutatásba való bekapcsolását célozta, másrészt a performativitás-elméletek területén kívánt mélyfúrást tenni első sorban a film és színház intermedialitásával kapcsolatosan, melynek része volt a harcművészetek performatív olaszóságának körüljárása is. Publikációk (2 könyv, 3 tanulmány), szakmai találkozók (1 könyvbemutató és 1 workshop), konferencia-előadások (2 hazai, 2 külföldi) és egyetemi kurzusok (első sorban: Teatralitás, performativitás; Intermedialitás: színház és film) kínáltak lehetőséget az eredmények bemutatására, bekapcsolására az interdiszciplináris diszkusszióba. A munkatervben vállalt feladatok a következőképpen valósultak meg a 2 kutatási év során:

1. ÉV: 2017. 09. 01 – 2018. 08. 31.

Az első évben vállalt feladatok a munkaterv szerint valósultak meg, és a zsűri elnökének pozitív értékelése alapján elfogadásra kerültek. Az első évre vállalt feladatok a következők szerint valósultak meg:

PUBLIKÁCIÓK:

A vállalt 1 lektorált folyóiratcikk helyett 2 tanulmányt jelentettem meg:

- „A Westworld mechanikus színpada. Filmes újítás vagy színházi örökség?” című tanulmányom a PERFORMA (ISSN: 2498-731X) 2017: (5) számában jelent meg: [http://performativitas.hu/a-westworld-mechanikus-szinpada#epubcfi\(/6/2\[Kerchy_Vera_Invencio_K.L. KJ\]!4\[Kerchy_Vera_Invencio_K.L. KJ\]/2/2/2/1:0\)](http://performativitas.hu/a-westworld-mechanikus-szinpada#epubcfi(/6/2[Kerchy_Vera_Invencio_K.L. KJ]!4[Kerchy_Vera_Invencio_K.L. KJ]/2/2/2/1:0))

A tanulmány a *Westworld* című filmsorozat performativitás-elméleti vonatkozásait taglalja a John L. Austin beszédaktuselméletén kibontakozó dekonstrukciós diskurzus, valamint Jacques Derrida invencióval kapcsolatos gondolatai (első sorban Psyché-tanulmánya) kapcsán.

- „A taiji és a marionett. Ütések és háritások a szövegműködésben” című tanulmányom az Etal. Kritikai Elmélet Online (etal.hu) 2018-as tematikus (Harcművészet-kutatás) számában jelent meg: <http://etal.hu/kotetek/harcmuveszet-kutatas-2018/kerchy-a-taiji-es-a-marionett/>

A tanulmány a taijiquan-gyakorlás diskurzusában elterjedt marionett-metaforának performativitás-elméleti dimenzióit feszegeti, Heinrich von Kleist híres esszéje és az ezt interpretáló Paul de Man-tanulmány nyomán az egyes mozgássorokat (egy kardozó medvéét, egy lábát piszkáló fiúét, a táncoló marionetteket és a taijizó harcművészt) különböző olvasásmodelleket implikáló szövegeknek tekintve.

1 szerkesztett kötet:

- Az Etal. Kritikai Elmélet Online (etal.hu) 2018-as tematikus Harcművészet-kutatás száma – 11 tanulmánnyal (6 fordítás, 5 sajtószerezésű mű) és 1 recenzióval – 2018 szeptemberében jelent meg: <http://etal.hu/kotetek/harcmuveszet-kutatas-2018/>.

A kötetben közölt írások azt járják körül, hogyan lehet a harcművészeteket – mint komplex ideológiai rendszerekkel és világképekkel körülvevett testi praxisokat – tágabb kulturális kontextusban, kritikai-analitikus perspektívából szemlélni. A kötet különböző blokkjai különböző tudományterületeket mutatnak be, melyek különböző elméleti előfeltevésekkel közelítenek a harcművészetek interdiszciplináris vizsgálatához (pl. kultúrakritika, színháztudomány, filmtudomány). A recenzió blokk a tudományterület angolszász vonalán „alaplóműnek” számító kötetéről ad tájékoztatást.

KONFERENCIA:

1 hazai konferencia-előadás:

- Előadás a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán 2018. április 20. és 21. között megrendezett „Színházi politika/ politikai színház” című színháztudományi konferencián. Előadásom címe: „A reprezentáció megbízhatatlan erőszakossága. Minor erők a Metanoia Artopédia előadásaiban”.

Az előadás absztraktja:

Sok értekezés szól arról, hogy a reprezentáció, a reprezentáló (jelentést közvetítő) nyelvhasználat – melyet a mimetikus alapú nyugati színházi hagyomány „dobozszínpada” látványosan demonstrál – hogyan ír elő normákat és szubjektumpozíciókat, valamint rekeszt ki, helyez margóra bizonyos magatartásformákat. A színház „major” nyelvhasználata (Deleuze), áthatolt jelenléte (Derrida) témától függetlenül erőszakolja rá a jelentés illúzióját (a patriarchális abszolutizmus zárókövét) a befogóra. Ugyanakkor ugyanez az erőszakos struktúra teremt felületet annak a „minor” nyelvhasználatnak, szubverzív nyelvi erőnek, a jelentést eltérítő performativitásnak is, ami mindig, mindenkor kikezdi a *mise en scène* olvashatóságát. Előadásomban néhány allegorikus ábrázolás és a Metanoia Artopédia két előadásának (*Jégdoktrínák – variációk a náci retorikára; Én tökéletes vagyok – tudattalan történet*) elemzésén keresztül azt vizsgálom, hogyan tudja a színház előcsalni ezt a reprezentációnál is fenyegetőbb szörnyeteget az elnyomó színházi struktúra közegéből, az illúziórealista színház beszédmódját egyszerre fel- és kihasználva anélkül elbizonytalanítani a színpad elnyomó politikáját, hogy közben (a direkt destrukció által) újratermelné annak ideológiáit.

1 külföldi konferencia-előadás:

- Előadás a Cardiffi Egyetemen (Cardiff University) 2018. július 11. és 12. között megrendezett „Bruce Lee’s Cultural Legacies. The 4th Annual Martial Arts Studies Conference” című harcművészet-kutatás-konferencián. Előadásom címe: „The Bruce Lee of Drama: Bernard-Marie Koltès”.

Az előadás absztraktja:

In my paper I would like to analyse the influence of Bruce Lee on the dramatic work of Bernard-Marie Koltes (1948-1989) who – as we know it from interviews and his essay, „Out” – was a great fan of the filmic icon. By a comparative analysis I would like to investigate if there is any closer relationship between Koltes’s rebellious dramas (engaged in the topics of colonialism and criminality) and the aesthetics of Lee’s martial arts films. I suppose that the violent themes and the effects of suspense and attraction (connected to the fighting scenes) in both cases can be treated as allegories of the linguistic battle, the tension between representation and performativity (the mutually exclusive elements of rhetorics). The words become weapons in Koltes’s hands (as Jeffrey Wainwright puts it), just as Bruce Lee’s body becomes a performative text in the action scenes disrupting the film’s narrative continuity (as Tom Gunning describes the attractational effects of cinema). By comparing the dramas, *Solitude of the Cotton Fields* and *Roberto Zucco* with the films, *Enter the Dragon* and *The Way of the Dragon* I would like to show how a punch in the face by Koltes’s words or Lee’s fist can equally demonstrate the parallel between martial arts and rhetorics.

SZERVEZÉS:

1 kötet szerkesztés, kontrollfordítás, lektorálás:

Az Etal. Kritikai elmélet online (etal.hu) 2018-as tematikus Harcművészet-kutatás számában (<http://etal.hu/kotetek/harcmuveszet-kutatas-2018/>) a következő feladatokat végeztem el:

- szerkesztés: a kötet tematikájának összeállítása, közreműködők (fordítók, kontrollfordítók, szerzők, lektorok) felkérése, kommunikáció; technikai szerkesztés

- kontrollfordítás: Daniel Mroz „A hő emlékezet: a tradíció innováció” című tanulmányának kontrollfordítása (fordító: Kertész Lilla)

- lektorálás: Szalay Henrietta „Táncából a taijista kitudhatod? Goda Gábor Cseppkányon – hogy vagy Hérakleitosz? című előadása egy taijiquan-gyakorló színész-esztéta perspektívájából”, Drimál István „A testbe vetettségtől a megszabadulásig. A taiji, a qigong és a jóga összehasonlítása”, valamint Kelemen Zoltán „Hagyományötvözet. A lovasíjászat mint kulturális jelenség” című tanulmányának lektorálása.

1 workshop szervezés:

- 2018. augusztus 5-én a Harcművészet-kutatás tematikus lapszám beharangozó bemutatója a XI. Lótusznapokon (Szegedi Tudományegyetem – Fűvészkert, 2018. augusztus 4-5.).
<https://www.lotusznapok.hu/hu/programok/vasarnap.html>

Első programpontként a kötet egyik szerzője, Drimál István „Testtől lélekig” címmel tartott előadást, ezt követően ismertettem a szeptemberben megjelenő kötet tartalmát, majd az irányítással beszélgetés következett a szerzővel és a résztvevőkkel.

OKTATÁS:

A 2017/18-as tanévben a következő kurzusokat tartottam az SZTE BTK Összehasonlító Irodalomtudományi, valamint Vizuális Kultúra és Irodalomelmélet Tanszékén:

- Őszi félév: Kortárs színház: posztmodern, Színházi szemiotika, Kísérleti filmek, Világirodalom szeminárium, Teatralitás, performativitás, Tragédia és vegyes műfajok, Szakdolgozati szeminárium

- Tavasz félév:

Színházi antropológia, Komédiatípusok, Színházi szemiotika, A posztmodern film története, Kortárs színház és dráma: posztmodern, Intermedialitás: színház és film, Disszertációs szeminárium

2. ÉV: 2018. 09. 01 – 2019. 08. 31.

A második évre vállalt feladatok a következők szerint valósultak meg:

PUBLIKÁCIÓK:

1 lektorált folyóiratcikk:

- „Színházi jelenlét a harcművész moziban”. In *Kontaktzónák*. Kronosz Kiadó, Pécs, 2019. Megjelenés alatt (kézirat elfogadva, lektorálva), megjelenés várható ideje: 2019 vége.

A tanulmány Bruce Lee filmjeinek „jelenlét”-központú megközelítéseivel kíván vitába szállni, s ezzel a harcművészfilm körüli diskurzusban fontos szerepet játszó „testi autenticitás” gondolatát vonja kritika alá. Feltevése, hogy Lee filmjeit úgy is meg lehet közelíteni, mint amelyek egy olyan dekonstruktív performativitást implikálnak, mely épp az „autentikus” performansz kisiklásain, szubverzív eltéréseinek keresztül fejt ki hatását. Ahogy (a beszédaktusok e derridai olvasata szerint) a performativitást nem lehet tisztán, reprezentációs „szennyeződés” nélkül kinyerni a nyelvi folyamatból, úgy (e jelenetek tanúsága szerint) a filmszínész attrakciója sem mentes a narratív kötelekektől. Ezzel a (Lee filmjeiből levezetett) következtetéssel a tanulmány a film- és a performativitás-elméleteket kapcsolja össze interdiszciplinárisan.

1 saját szerzésű könyv:

- *Médea lányai. Performatív aktusok a kortárs film „színpadán”*. Apertúra Könyvek, Pompeji Alapítvány, Szeged, 2019. ISBN 978-963-89000-5-0 ISSN 2061-5256

A könyv egyszerre kapcsolódik a performativitás-elméleti és a filmelméleti kutatásokhoz; a kortárs film esztétikáját elemezve igyekszik választ keresni a színházi tematika „visszatértére” a filmművészetben. Az elméleti bevezetőre és

filmelemzésekre tagolódó kötet a hétköznapi színházának jelenségeit kutatja olyan ismert rendezők filmjeiben, mint David Lynch, Lars von Trier, Darren Aronofsky vagy David Cronenberg. Az elemzések a kevésbé explicit teátrális utalásokon és a direkt színházi helyzeteken keresztül a (nem feltétlenül tudatos) szerepformálás identitásképző és -romboló hatását vizsgálják. A kötet központi figurája az élet és a színpad deszkáin egyaránt szerepet játszó nő, akinek valóság és fikció közti eltévelyedése az őt körülvevő világrend megrendülését okozza. Sikertelen performatív aktusai ezzel akarva-akaratlanul a kritikai beszédmód lehetséges formáivá válnak.

Az *Elméleti bevezető*ben azokat az alapteóriákat ismertetem, amelyekhez lépten-nyomon visszatérek: Jacques Derrida Austin-olvasatát mint a performativitás dekonstrukciós elméletének kiindulópontját; Friedrich Nietzsche *A tragédia születésében* kifejtett művészetfilozófiáját és Judith Butler társadalmi nemi szerepekkel kapcsolatos meglátásait. Az „*I do (not)*” fejezetben Austin központi példájának, az esküvő beszédaktusának sikertelenségét a butleri, derridai, parker-sedgwick-i olvasatok alapján fejtegetem, néhány példaelemzésen (kiemelten Trier *Melankóliáján*) keresztül szemléltetve a házassági ceremónia szubverziós lehetőségeit. A *Médea lányai* című fejezetben Trier két filmjét (*Médea*, *Antikrisztus*) a nietzschei elgondolások és a posztstrukturalista feminizmus meglátásai mentén elemzem. Minthogy az ezt követő fejezetek a színház-a-filmben tematikát követik, fontosnak tartottam a kérdéskört az önreflexió elméleti dilemmáival indítani. Ezért a témát nyitó, *Tükörképrombolók* című fejezetben a *Fekete hattyú* és a *Premier* kapcsán a kint/bent-oppozíciójára építő megtörés esztétikájának Paul de Man-i kritikáját fejtegetem. A *Mullholland Drive*-ot és az *Inland Empire*-t tárgyaló Lynch-fejezet (*A színpad mögötti útvesztő*) vezérfonala a kísérteties és a trauma fogalma körüli freudi, lacani, žižeki diskurzus. A *Westworld*-sorozat androidszínházát Derrida invenció-elmélete alapján elemzem (*Az automaták lázadása*). Végül a záró fejezetben (*Iszonyatos közelség, irtózatossá válás*) a *Karambol* és a *Tágra zárt szemek* értelmezéséhez Georges Bataille erotikakoncepcióját hívom segítségül.

KONFERENCIA:

1 hazai konferencia-előadás:

- Előadás a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán 2019. április 12-13-án megrendezett „Kontaktzónák: a színház érintkezése más területekkel” című színháztudományi konferencián. Előadásom címe: „Színházi *jelenlét* a harcművész moziban”.

Az előadás absztraktja:

A posztstrukturalizmus „szöveg-paradigmáját” gyakran éri az a vád, hogy mindent, így pl. a testi akciókat is, a „reprezentáció börtönébe” zárja be. Ilyen alapon a test művelését, annak tökéletes jelenben időzését célzó harcművészeti formagyakorlatok szöveggé olvasása szentségtörésnek tűnhet. A derridai, de mani dekonstrukció nyelvfilozófiáját követve viszont nem kell lemondanunk a cselekvés reprezentáción túli kategóriájáról, csupán annak közvetlen („tisza jelenlét”-kénti) megjelenéséről. Minden testi akció (szándéktól függetlenül) kitermeli saját reprezentációkénti

olvashatóságát, ugyanakkor e testre rakódó nyelvi réteg olyan (a reprezentáció logikájával összeegyeztethetetlen) tettértéket is hordoz, ami szüntelen kikezdi, aláássa, „lerúgja” magáról e reprezentációs szövegsík egyértelmű olvashatóságát. Ezzel a testi mozgás voltaképp a dekonstrukciós szövegmozgás allegóriájává válik. Így közelít Paul de Man „A marionettszínházról” című Kleist-esszéiben megidézett, fizikai akciókra épülő (többnyire szavak nélküli) jelenetekhez is, melyeket az olvasás különböző modelljeinek tekint. Minthogy a taijiquan körüli diskurzus uralkodó metaforája a marionett („a gyakorló tartása legyen olyan, mintha cérnán húznák felfelé” ...), az esszé alkalmas kiindulási alap lehet a taiji formagyakorlatok – mint performanszok – olvasása során. Előadásomban azt vizsgálom, az őt körülvevő mítoszok, narratívák és a gyakorlás során használt oktatói retorika alapján milyen olvasás-modellt képvisel a taiji formagyakorlat, s hogyan illeszthető be a Kleist-esszé példáinak sorába.

1 külföldi konferencia-előadás:

- Előadás a Sapientia Egyetemen (Sapientia University) 2018. október 19-20-án megrendezett „Intermediality Now: Remapping In-Betweenness, International Film and Media Studies Conference” című konferencián. Előadásom címe: „The Performative Kick. Theatricality and Martial Arts Movies”.

Az előadás absztraktja:

The aim of my paper is to analyse fight scenes from martial arts movies (specifically Bruce Lee's *The Way of the Dragon* and *Enter the Dragon*) from the perspective of the deconstructive theory of performativity. I shall explore what a punch in the face or a kick – and/or the delay of it – can signify once we treat physical movements as texts, as reading-models; and shall demonstrate how suspense allegorizes the unreachability of performativity (pure presence, event). I wish to draw a parallel between this cinematic feature and the recurring situations of theatrical plays by Bernard-Marie Koltès who was a great fan of Bruce Lee in the 1970s. In plays like *In the Solitude of Cotton Fields* or *The Night Just Before the Forests* the encounter between the self and the Other is always missed and threatened by the possibility of the fight. In the light of Koltès' highly poetic, postmodern dramas we can discover the elements of Greek tragedy lurking within the popular cinematic genre of martial art movies. I also intent to scrutinize how digital technology (that turned the human body – the former source of attraction – into a special cyborg entity) affects the readability of the fighting scenes as allegories of performativity (eg. the *Matrix*-trilogy).

SZERVEZÉS:

1 szerkesztés (saját könyvé):

- *Médea lányai. Performatív aktusok a kortárs film „színpadán”*. Apertúra Könyvek, Pompeji Kiadó, Szeged, 2019.

1 egyetemi előadássorozat szervezés:

- Technikai okokból (a támogatás reprezentációs költségekre, így a meghívottak nem fordítható) az előadássorozat helyett egy egyalkalmas workshop került megrendezésre az első kutatói évben szerkesztett Harcművészet-kutatás kötetének (Etal. Kritikai Elmélet Online, 2018) szerzőivel, fordítóival és szerkesztőivel. Az esemény helye és ideje: Szeged, Grand Café, 2018. november 29. 17 óra. Résztvevők: Drimál István (Szerző, kontrollfordító), Fogarasi György (főszerkesztő), Kanizsai Ágnes (társzerkesztő), Kérchy Vera (szerkesztő, szerző, kontrollfordító, lektor), Kertész Lilla (fordító), Milián Orsolya (fordító), Szalay Henrietta (szerző).

OKTATÁS:

A 2018/19-as tanévben a következő kurzusokat tartottam az SZTE BTK Összehasonlító Irodalomtudományi, valamint Vizuális Kultúra és Irodalomelmélet Tanszékén:

- Őszi félév: Kortárs színház: posztmodern, Színházi szemiotika, Kísérleti filmek, Világirodalom szeminárium, Teatralitás, performativitás, Tragédia és vegyes műfajok, Szakdolgozati szeminárium

- Tavaszi félév:
Színházi antropológia, Komédiatípusok, Színházi szemiotika, A posztmodern film története, Kortárs színház és dráma: posztmodern, Intermedialitás: színház és film, Disszertációs szeminárium